

Мінаєва Е. В.,

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри світової літератури та російського мовознавства ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, м. Старобільськ, Україна; доцент факультету російської мови Ланьчжоуського політехнічного університету,

м. Ланьчжоу, Китай

ella7773.em@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5294-4052>

Павловська О. Є.,

доктор філологічних наук, доцент ФДБОЗ ВО „Кубанський державний аграрний університет імені І. Т. Трубіліна”, м. Краснодар, Росія

oera@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0001-5913-7237>

СУЧАСНИЙ ПОЕТИЧНИЙ ДИСКУРС ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА

Стрімкий період інформатизації суспільства у другій половині ХХ ст. вплинув на соціокультурну реальність. Домінуюча роль інформаційних технологій змінила вектор розвитку суспільства ХХІ століття: на зміну індустріальному прийшло суспільство постіндустріальне, в якому активна участь інформаційних технологій у всіх життєвих сферах формує нові гносеологічні та онтологічні параметри існування сучасної людини. Саме тому актуальність дослідження зумовлена необхідністю розглянути, як відреагувала на нові життєві реалії поезія. Метою статті є виявлення фактів інформатизації суспільства та прийомів їх осмислення в художньому просторі сучасного поетичного дискурсу.

Сучасній людині все складніше обходитися без інформаційних технологій, особливо без мобільного телефонного зв'язку, складовою частиною якої є SMS-спілкування. Лінгвісти вважають SMS-спілкування “проявом масової комунікації в умовах технічної глобалізації” (Цибізов, 2009, с. 9). Здатність SMS реалізовувати в спілкуванні основні функції мови дозволяє розглядати їх як “ментальні втілення моделі прагматичного рівня мовної особистості в рамках конкретної лінгвокультурної спільності” (Демидова, 2011, с. 19).

Ліричний герой в поезії ХХІ століття виявляється залежним від мобільного телефону, який дає хитке відчуття єднання з дорогою людиною, як, наприклад, у вірші В. Рус-Сунігі “Что такое разлука”:

... Что такое надежда?
Польханье рассвета,
Ожидание встречи

На вокзальном перроне,
Голос милый и нежный,
Краски яркого лета
И заветный конвертик –
SMS в телефоне

Основною темою поезії залишаються відносини між людьми, але тепер ці відносини зав'язуються, конструюються, підтримуються новими засобами (не листами, не зустрічами): мобільним зв'язком і соціальною мережею. Саме про це вірш А. Переломова “Друг-Фейсбук”:

Я в недрах доброго Фейсбука
Себе нашел недавно друга –
Его зовут Орландо Блум,
Он в Интернете знатный кум.
Сегодня я в дырявых джинсах
Поеду за полночь клубиться,
И в клуб возьму с собой ноутбук –
Пусть все увидят, кто мой друг!
Мы выпьем водочки с Орландо,
Кальян раскурим, все как надо!
Затем пойдем искать подруг,
Чтоб пригласить их на Фейсбук!
Но так случилось – вот досада -
Сидят ВКонтакте все девчата!
И я боюсь, что и мой друг
Предаст когда-нибудь Фейсбук.
Но я несколько не расстроюсь,
А подружусь с Селеной Гомес!
Ведь я всегда найду друзей
В огромном мире соцсетей!

Заміна справжнього спілкування віртуальним стирає грань між реальністю і вигадкою, що наочно відображено у вірші Сергія Круглова “СМС”:

держись помни
я с тобой (смайлик)
помни: я —
(конец связи)
(сбой в сети
сеть не найдена
сеть найдена но не нами
резкий рывок в сети
сеть переполнена
улов трепещет
задыхается
сеть
неумолимо тянут на берег
к свету)

мови: *“облачное хранилище данных”* (англ. cloud storage) – модель онлайн-сховища, в якому дані зберігаються на численних розподілених в мережі серверах, що надаються в користування клієнтам, в основному, третьою стороною, при цьому кількість або внутрішня структура серверів клієнту не видна. Таким чином семантична структура лексеми *“облако”* збагатилася якісно новим значенням, похідним від переносного значення *“сплошная масса каких-нибудь мелких летучих частиц”*, де *“летучими частицами”* є байти інформації. У вірші Інни Ліснянської метафора *“смыслов облачное мясо”* пов'язана з лексемою *“облака”* в останньому рядку *“Сохрани мой день последний — / Боль и облака”*. І *“тканина”* поетичного тексту стає ще більш багатощаровою і полісемічною. Метафора *“смыслов облачное мясо”* актуалізує значення *“виртуальная тщица”*, в той же час ще одне переносне значення лексеми *“облако”* – *“сплошная масса каких-нибудь мелких летучих частиц”* – дозволяє розширити смисли метафори *“смыслов облачное мясо”*, виводячи на перший план летючість, ефемерність, багатомірність сенсу як когнітивного і духовного конструкту. Лексема *“облака”*, що завершує вірш, може служити номінацією явища природи, фізичного явища, тобто. мати пряме лексичне значення *“светло-серые клубы, волнистые слои в небе, скопление сгустившихся в атмосфере водяных капель и ледяных кристаллов”*, здійснюючи таким чином зв'язок віртуальної реальності з реальним світом. Лексема *“облака”* може мати і переносне значення *“то, что омрачает жизнь, несет огорчение или беспокойство”*, що дозволяє посилити емоційний вплив емотиву *“боль”*, що знаходиться в одному віршованому ряду з *“облаком”*. І нарешті, лексема *“облака”* може мати переносне значення *“облако как виртуальное хранилище информации”*, *“закілюють”* і посилюючи поетичний образ віртуального життя. Відзначимо також лексичний повтор *“последний”* в словосполученні *“день последний”* в завершальній строфі вірша, що зустрічається в кожній строфі і апелює до словосполучень *“последних строк”*, *“последнего припаса”*, *“последняя забава”*. Лексичний повтор *“последний”* стає інтенсифікатором чогось невиразно помітного, але невідворотного, незворотного, неминучого і кінцевого.

Ліричний герой сучасного поетичного дискурсу, на наш погляд, усвідомлює всю небезпеку підміни справжніх людських відносин віртуальними, що ведуть до *“самотності в Мережі”*, про що говорить ліричний герой вірша Олександра Габрієля:

У печи стоит компьютер, наказание и удел.
Будь ты проклят, дистрибьютер знаменитой фирмы “Dell”.
Мне б сбежать из этой хаты, но в тягучем затхлом сне
Атыбатые солдаты остаются на войне.
Все дорожки – вон из храма. Ни надежды, ни врага...
Миллион охранных грамот не поможет ни фига.
Вроде б рядом – жизнь и гомон, а на деле – в сотнях лье...
Прометеем я прикован к этой чертовой скале.
Глянь – сидение из плюша. Глянь – с перинкою кровать...
Прилетай к нам, друг орлуша, нашу печень поклевать.

В горло врос крючок на леске. Душу больше не спасти.
Не с меня ль писал Вишневский “Одиночество в Сети”?

Сприйняття Мережі як гачка, який ковтнув ліричний герой, його “прикутість” до Мережі – “*чертовой скале*” і, нарешті, порівняння з героєм роману польського письменника Януша Вишневського “Самотність в Мережі” – всі ці деталі говорять про критичне ставлення автора вірша до тих глобальних впливів на сучасної людини, які надають інформаційні технології.

Проведене нами дослідження показало, що в сучасній поезії відображено спроби когнітивного осмислення тих якісних зрушень у світосприйнятті і світогляді сучасної людини, які відбуваються під глобальним впливом інформаційних технологій. Дослідження поетичного дискурсу з точки зору інформативних процесів у суспільстві є перспективним, передбачається продовження досліджень в цьому напрямку.

Список використаної літератури

1. Демидова Т. В. Концептуальная репрезентация языковой личности студента среднего профессионального образования (когнитивный и прагматический уровни): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. филол. наук: 10.02.19. Майкоп, 2011. 25 с. **2. Круглов С.** Стихи: веб-сайт. URL: <http://www.litkarta.ru/projects/vozdukh/issues/2011-2-3/kruglov> (дата звернення: 14.04.2020). **3. Лиснянская О.** Ода компьютеру: Стихи: веб-сайт. URL: <https://poemata.ru/poets/lisnyanskaya-inna/oda-kompyuteru/https://poemata.ru/poets/lisnyanskaya-inna/oda-kompyuteru> (дата звернення: 14.04.2020). **4. Переломов А. Н.** Друг-Фейсбук: веб-сайт. URL: <http://www.stihiavtora.ru/Facebook.htm> (дата звернення: 14.04.2020). **5. Рус-Сунига В. А.** С любовью: Стихотворения. Краснодар: Традиция, 2006. 120 с. **6. Цибизов К. С.** Самопрезентация языковой личности в немецком молодежном чат-дискурсе: собственно молодежное и национально-специфическое: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. филол. наук: 10.02.19. Саратов, 2009. 23 с.

References

1. Demydova, T. V. (2011). Kontseptualnaia reprezentatsiya yazukovoi lychnosty studenta sredneho professyonalnoho obrazovanyia (kohnytyvnui y prahmatycheskyi urovny) [Conceptual representation of the language personality of a secondary vocational student (cognitive and pragmatic levels)]. *Extended abstract from Candidate's thesis* [in Russian]. **2. Kruhlov, S.** (2019). Stykhy [Poems]. Retrieved from <http://www.litkarta.ru/projects/vozdukh/issues/2011-2-3/kruglov> [in Russian]. **3. Lysnianskaia, O.** (1998). Oda kompiuteru: Stykhy [Ode to the computer: Poems]. Retrieved from <https://poemata.ru/poets/lisnyanskaya-inna/oda-kompyuteru/https://poemata.ru/poets/lisnyanskaya-inna/oda-kompyuteru> [in Russian]. **4. Perelomov, A. N.** (2020). Druh-Feisbuk [Facebook Friend]. Retrieved from <http://www.stihiavtora.ru/Facebook.htm> [in Russian]. **5. Rus-Sunyha, V. A.** (2006). S liuboviu: Stykhotvorennya [With love: Poems]. Krasnodar: “Tradition” [in Russian]. **6. Tsybyzov, K. S.** (2009). Samoprezentatsiya yazukovoi lychnosty v

nemetskom molodezhnom chat-dyskurse: sobstvenno molodezhnoe y natsyonalno-spetsyficheskoe [Self-presentation of the language personality in the German youth chat discourse: specifically youth and national-specific]. *Extended abstract from Candidate's thesis* [in Russian].

Мінаєва Е. В., Павловська О. Є. Сучасний поетичний дискурс та інформатизація суспільства

У статті розглядається сучасний поетичний дискурс, який виступає репрезентантом такого явища, як інформатизація суспільства. Прояв таких форм інформатизації, як мобільний зв'язок і соціальна мережа, хмарне сховище інформації, формують новий тип відносин, що знайшли своє відображення в сучасному поетичному дискурсі як вторинної моделюючої системи. Інформатизація свідомості сучасної людини отримує когнітивне осмислення в сучасній поезії.

Ключові слова: поетичний дискурс, сучасна поезія, ліричний герой, інформатизація, SMS-спілкування, соціальна мережа, хмара.

Минаева Э. В., Павловская О. Е. Современный поэтический дискурс и информатизация общества

В статье рассматривается современный поэтический дискурс, выступающий репрезентантом такого явления, как информатизация общества. Проявление таких форм информатизации, как мобильная связь и социальная сеть, облачное хранилище информации, формируют новый тип отношений, нашедших свое отражение в современном поэтическом дискурсе как вторичной моделирующей системе. Информатизация сознания современного человека получает когнитивное осмысление в современной поэзии.

Ключевые слова: поэтический дискурс, современная поэзия, лирический герой, информатизация, SMS-общение, социальная сеть, облако.

Minaieva E. V., Pavlovskaya O. E. Modern poetic discourse and Informatization of society

The article deals with the modern poetic discourse. It represents the Informatization of society. Forms of Informatization (mobile communications and social networks, cloud storage of information) form a new type of relationship. This is reflected in modern poetic discourse as a secondary modeling system. The Informatization of modern human consciousness receives cognitive interpretation in modern poetry.

Keywords: poetic discourse, modern poetry, lyric hero, Informatization, SMS-communication, social network, cloud storage.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2020 р.

Стаття прийнята до друку 16.02.2020 р.

Рецензент – д. філ. н., проф. В. І. Дмитренко